

РИБКА ПЛАВАЄ ПО ДНУ...

Після Чорнобильської катастрофи багато хто в Україні почав підозріло ставитися до риби, виловленої у вітчизняних водоймах. Мовляв, забруднена, небезпечно, краще вживати морську. Та згодом і морської стало обмаль, а та що є, ну така вже дорога, що дешевше ризикнути, а вже потім лікуватися.

Та чи така вже небезпечна місцева рибка? Про це замислились вчені з Білоцерківського державного сільгоспінституту, провели дослідження, а звіт про свою роботу назвали «Радіологічні аспекти ведення ставкового рибицтва на забруднених територіях України». Ось про що дізнались науковці П.Микитюк, С.Лященко, М. Гринжевський, В.Хоменко та інші під час досліджень.

Загальна площа водойм України становить 1,6 млн. га, в тому числі 69,4 тис.га ставків різних категорій державних підприємств і 1,3 тис.га риболовецьких колгоспів. На території 3215 колгоспів, радгоспів і колективних господарств знаходиться 172,4 тис.га ставів, з яких 87,3 тис. га можуть бути використані для промислового вирощування риби. У 1991 році в Україні загальне споживання риби і рибопродуктів на душу населення становило 12,2 кг, а в 1993 році впало до 4 кілограмів.

Аварія на ЧАЕС завдала великої шкоди рибництву господарствам внутрішніх водойм України. Тільки в 30-кілометровій зоні відчуження припинили існування товарні рибні господарства потужністю 5,2 тис. т товарної продукції на рік, потужності по риборозведенню. На деякий час було зупинено промисловий вилов риби у р.Прип'ять і у верхів'ях Київського водосховища, де щорічно видобувалось понад 500 т риби.

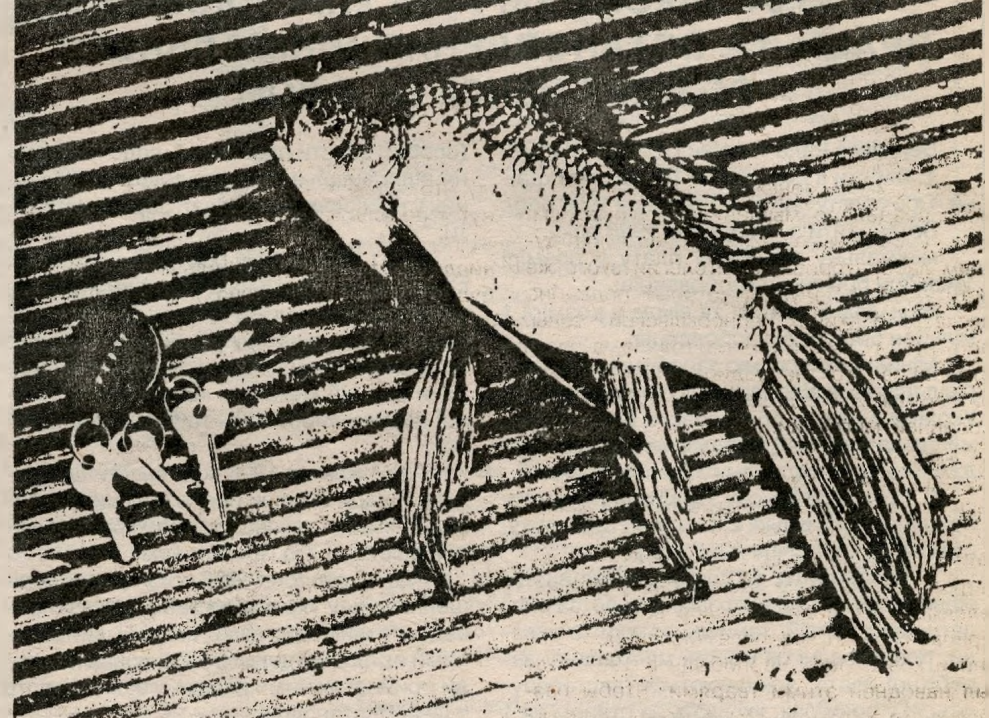
Сьогодні не можна розраховувати на успішний розвиток ставкового господарства, підвищення продуктивності водойм і покращення якості товарної риби без суворого дотримання ветеринарної санітарії і гігієни, розробки та впровадження передової біотехнології вирощування риби.

Близько 10 відсотків товарної риби зараз виловлюється на територіях з підвищеним рівнем радіації. Встановлено, що епізоотичний стан тут суттєво не змінився. На радіаційно забруднених територіях появи нових інфекційних хвороб і масової загибелі риби через радіацію не зафік-

совано.

Протягом вегетаційного періоду в 1993 році один раз на місяць проводилось радіометричне дослідження води, планктону, донних відкладень ставків в рибгоспах Київської, Чернігівської, Житомирської, Волинської, Рівненської та Черкаської областей. Восени вивчали тушки товарної риби з цих водойм, визначали їх загальну гамма- і бета-активність, а також концентрацію цезію-134, 137 і стронцію-90. Показники сумарної активності і концентрації радіонуклідів у воді, планктоні і донних відкладеннях були значно нижче тимчасово допустимих рівнів. Загальна радіоактивність і концентрація радіонуклідів в тушках коропів, строкатих товстолобиків і білих амурів також були у десятки разів нижче тимчасово допустимих рівнів у харчових продуктах та питній воді. Однак відзначається більш висока (на 35-45 відсотків) загальна радіоактивність і концентрація радіонуклідів цезію і стронцію у тушках коропів порівняно з тушками строкатих товстолобиків і білих амурів, що, вочевидь, пов'язано з способом життя коропів, які риються у донних відкладеннях. Крім того, встановлено, що концентрація радіонуклідів у тушках риб збільшується з віком риби, стронцію-90 накопичують більше мирні риби, такі, як короп, а цезію - хижак.

Треба відзначити, що в досліджених великих кількостях товарної риби різних порід, віку, виловлених з ставків і річок найбільш забруднених регіонів України, жодного разу не було виявлено показників радіоактивного забруднення тушок вище тимчасово допустимих рівнів. Експерименталь-

но доведено, що найкращим засобом для зниження вмісту в рибі цезію і стронцію, є видалення з неї внутрішніх органів і голів. Після цього її можна варити, смажити, консервувати, солити, коптити, в'язити, сушити. Але найкращий спосіб - варіння. При цьому 50-80 відсотків радіонуклідів переходить у відвар, який треба злити через 10-15 хвилин варіння. Продовжити приготування страви можна у новій порції води. Якщо рибу варити у попередньо підсоленій воді, то виведення радіонуклідів з неї збільшується удвічі. Зменшується у 2,5 раза концентрація радіонуклідів у рибі при солінні з 3-5-кратною заміною розсолу. Якщо тушку риби порізати на шматки і вимочити протягом години в трьохразовою заміною води, то вміст радіонуклідів в цезію зменшується на 90 від-

Групою дослідників з Білоцерківського державного сільгоспінституту розроблені нормативні документи «Оптимальні схеми ведення рибництва на забруднених радіонуклідами територіях України» і «Забезпечення ветеринарного контролю у ставкових господарствах на забруднених радіонуклідами територіях України». Ці документи затверджено Мінсільгосппродом України. Впровадження їх дасть можливість освоїти проектні потужності по вирощуванню товарної риби і риболовецького матеріалу, що, своєю чергою, дозволить збільшити майже у 2,5 раза виробництво доброякісної рибної продукції при її мінімальному радіаційному забрудненні.

Юрій ДРОНЖКЕВИЧ,
журналіст.